

Sygn. akt *I ACa 570/18*

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 lutego 2019 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: SSA Jerzy Geisler (spr.)

Sędziowie: SA Jan Futro

SA Ryszard Marchwicki

Protokolant: st. sekr. sąd. Izabela Kyc

po rozpoznaniu w dniu 13 lutego 2019 r. w Poznaniu

na rozprawie

sprawy z powództwa **P. I.**

przeciwko **P. M.**

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu

z dnia 7 lutego 2018 r. sygn. akt I C 457/17

I. zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że:

a/ w punkcie 1 zasądza od pozwanego na rzecz powoda:

- kwotę 40.582,40 zł (czterdzieści tysięcy pięćset osiemdziesiąt dwa złote i 40/100) wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 31 sierpnia 2011 r. do dnia 31 grudnia 2015 r. i z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016 r. do dnia zapłaty,

- odsetki ustawowe od kwoty 7.217 zł za okres od dnia 30 sierpnia 2011 r. do dnia 26 lutego 2014 r.

- odsetki ustawowe od kwoty 126 zł za okres od dnia 30 sierpnia 2011 r. do dnia 12 sierpnia 2014 r.,

a żądanie przewyższające zasądzone kwoty oddala;

b/ w punkcie 3 zasądza od pozwanego na rzecz powoda 1.300 zł tytułem zwrotu kosztów procesu za obie instancje;

II. w pozostałym zakresie apelację oddala;

III. zasądza od powoda na rzecz pozwanego 1.186 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w instancji odwoławczej.

--	--	--

I A Ca 570/18

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 16 września 2015 r., sprecyzowanym w piśmie procesowym z dnia 28 września 2015 r., powód P. I. wniósł o zasądzenie od pozwanego P. M. kwoty 80.000 zł wraz z odsetkami ustawowymi liczonymi od dnia 30 sierpnia 2011 r. do dnia zapłaty wraz z kosztami procesu według norm przepisanych.

Powód w uzasadnieniu swego stanowiska zawartego w pozwie podał, że w dniu 28 lipca 2010 r. zawarł z pozwanym umowę o reprezentowanie interesów pozwanego i jego brata A. M., w tym o prowadzenie postępowań sądowych z ich udziałem w sprawach dotyczących podziału spadkowego gospodarstwa rolnego, w którym pozwany i jego brat posiadali udziały. Umowa ta – jak wskazał powód – sankcjonowała wcześniejsze ustne porozumienie między stronami zawarte w maju 1999 r., w którym ustalono zasady reprezentowania pozwanego w/w postępowaniu sądowym, w tym zabezpieczała ona zobowiązanie pozwanego do zapłaty powodowi zarówno wynagrodzenia jak i premii w wysokości 15% wartości przysporzenia, przy czym wartość przysporzenia strony ustaliły jako wartość rynkową nieruchomości uzyskanej w tym postępowaniu na rzecz pozwanego. W czasie 11 lat prowadzenia postępowania sądowego pozwany i jego brat nie kwestionowali nigdy działań powoda na ich rzecz jako pełnomocnika, nie zgłaszali mu także żadnych uwag co do prowadzenia sprawy i w całości akceptowali jego pracę. Powód podniósł również, że pozwany do tej pory uścił mu tylko część należnego wynagrodzenia pomimo, że po 11 latach trwania postępowania przed sądem rejonowym powód finalnie doprowadził do uzyskania satysfakcjonującego pozwanego i jego brata rozstrzygnięcia. Pozwany w odpowiedzi na wezwanie do zapłaty odmówił zrealizowania zobowiązań opisanych umową z dnia 28 lipca 2010 r., wypłacając powodowi kwotę 14.400 zł z podatkiem VAT w kwocie 3.312 zł, mimo iż pismem z dnia 17 kwietnia 2013 r. pozwany uznał jednocześnie roszczenia powoda z tytułu umowy z dnia 28 lipca 2010 r. i jednostronnie ustalił wysokość należnej powodowi 15% premii na kwotę 127.925,40 zł, choć zdaniem powoda faktyczna wartość należnej mu 15% premii winna wynosić nie 127.925,40 zł, lecz kwotę 950.625,25 zł przy przyjęciu miernika w postaci wartości rynkowej 1 m² gruntu na kwotę 180 zł.

W odpowiedzi na pozew z dnia 21 grudnia 2015 r. pozwany P. M. wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie od powoda na jego rzecz kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Pozwany w uzasadnieniu odpowiedzi na pozew zaprzeczył, jakoby kiedykolwiek uznał dochodzone przez powoda roszczenia. Dopiero w dniu 28 października 2010 r. doszło do zawarcia pisemnej umowy, mającej regulować przyszłe relacje stron. Natomiast co do wynagrodzenia za wcześniejsze usługi powód w braku określenia wysokości wynagrodzenia w umowie powinien otrzymać wynagrodzenie ustalone na podstawie art. 735 § 2 k.c. Stąd pozwany zapłacił za tę pracę powodowi kwotę 17.712 zł, co spotkało się z aprobatą ze strony powoda i wystawieniem przez niego faktury właśnie na tę kwotę, co należy traktować w ocenie pozwanego jako rozliczenie wszelkich kosztów związanych z reprezentowaniem pozwanego we wspomnianym postępowaniu działowym. Pozwany podniósł też, że jest osobą o bardzo małej świadomości prawnej, a powód podsuwając mu do podpisu przed rozprawą wspomnianą umowę działał z wykorzystaniem trudnego położenia pozwanego. Pozwany podpisując ją działał pod wpływem błędu co do skutków tej umowy i w rozmowie z powodem uchylił się od skutków swojego oświadczenia woli, kiedy okazało się, że na jej podstawie powód domaga się od pozwanego kwoty blisko miliona złotych za prowadzenie sprawy o dział spadku.

Dodatkowo na rozprawie w dniu 10 lutego 2016 r. powód przedłożył pismo, w którym rozszerzył powództwo, domagając się zobowiązania pozwanego do przeniesienia na swoją rzecz udziału 15% nieruchomości pozwanego, położonej w B., opisanej w księdze wieczystej (...) prowadzonej przez Sąd Rejonowy w Środzie W., a to z tytułu należnej

mu premii opisanej w umowie z dnia 28 lipca 2010 r., a gdyby pozwany wyzbył się tej nieruchomości- domagał się zasądzenia kwoty 80.000 zł, powiększonej o podatek VAT.

W uzasadnieniu powód powołał się na treść umowy zawartej z pozwanym z dnia 28 lipca 2010 r., która sankcjonowała wcześniejszą ustną umowę z 1999 r, stwierdzając również, że w piśmie z dnia 17 kwietnia 2013 r. pozwany uznał w pełni jego roszczenia opisane w umowie z 20 lipca 2010 r., przerywając tym samym bieg przedawnienia.

Wyrokiem z dnia 17 lutego 2016 r. Sąd Okręgowy w Poznaniu analizując sprawę pod kątem prawnym, uznał w pełni zasadność zgłoszonego przez pozwanego zarzutu przedawnienia roszczeń dochodzonych niniejszym pozwem i oddalił powództwo w całości .

Na skutek apelacji powoda, wyrokiem z dnia 29 grudnia 2016 r. Sąd Apelacyjny w Poznaniu uchylił to orzeczenie w części oddalającej powództwo o zapłatę kwoty 47.925,40 zł i w tym zakresie przekazał sprawę do ponownego rozstrzygnięcia, pozostawiając Sądowi I instancji także rozstrzygnięcie o kosztach postępowania za instancję odwoławczą. W pozostałym zakresie apelację oddalono.

Sąd II instancji uznał, że zgłoszone roszczenie uległo przedawnieniu powyżej kwoty 127.925,40 zł, przy czym mając na względzie zasądzenie już na rzecz powoda kwoty 80.000 zł w sprawie I C 3035/13 (wyrokiem Sądu Apelacyjnego z dnia 20.08.2015 r. – I ACa 271/15) przedmiotem rozstrzygnięcia winna pozostawać jedynie różnica, tj. kwota 47.925,40 zł.

W toku ponownego rozpoznawania sprawy strony podtrzymały swoje stanowiska, tj. powód mimo treści orzeczenia sądu II instancji, domagał się zasądzenia od pozwanego na jego rzecz kwoty 80.000zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 30 sierpnia 2011 r. do dnia zapłaty z wyjątkiem żądania przeniesienia udziału w nieruchomości pozwanego, które to żądanie powód cofnął, na co pozwany wyraził zgodę.

Wyrokiem Sądu Okręgowego w Poznaniu z dnia 7 lutego 2018 roku orzeczono:

- w punkcie 1. zasądzone od pozwanego na rzecz powoda kwotę 47.925,40 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 30 sierpnia 2011 r. do dnia 31 grudnia 2015 r. i z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016 r. do dnia zapłaty;

- w punkcie 2. odrzucono pozew co do kwoty 32.074,60 zł;

- w punkcie 3. koszty procesu stosunkowo pomiędzy stronami rozdzielono i z tego tytułu zasądzone od pozwanego na rzecz powoda kwotę 6.063,40 złotych tytułem zwrotu kosztów procesu za obie instancje.

Sąd Okręgowy wyraził poczynione w sprawie ustalenia faktyczne, a na ich podstawie również rozważania prawne, na kartach 325-341 akt sądowych.

Apelację od powyższego wywiódł pozwany. Zaskarżył wyrok w części, w zakresie uwzględniającym powództwo (pkt 1 i 3), co do kwoty 25,055,00 zł wraz z:

- ustawowymi odsetkami od dnia 4 września 2013 r. do dnia 31 grudnia 2015 r. i ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016 r. do dnia zapłaty liczonymi od kwoty 17.712,00 zł;

- ustawowymi odsetkami od dnia 27 lutego 2014 r. do dnia 31 grudnia 2015 r. i ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016 r. do dnia zapłaty liczonymi od kwoty 7,217,00 zł;

- ustawowymi odsetkami od dnia 13 sierpnia 2014 r. do dnia 31 grudnia 2015 r. i ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016 r. do dnia zapłaty liczonymi od kwoty 126,00 zł.

Zaskarżył wyrok również w części zasądzającej zwrot kosztów procesu, w tym zwrot kosztów zastępstwa procesowego.

Zaskarżonemu wyrokowi zarzucił:

I. naruszenie przepisu art. 498 k.c. w zw. z art. 499 k.c. poprzez nieuwzględnienie zarzutu nieistnienia roszczenia powoda i niedokonanie uznania, że wierzytelność pozwanego umorzyła się z wierzytelnością powoda do wysokości 7.343,00 zł przed dniem wszczęcia niniejszego procesu, co spowodowało nierozpoznanie istoty sprawy w zakresie tego zarzutu;

II. nieuwzględnienie zarzutu nieistnienia roszczenia powoda i niedokonanie uznania, że roszczenie powoda zostało częściowo zaspokojone przed dniem wszczęcia niniejszego procesu w dniu zapłaty przez pozwanego kwoty 17.712,00 zł, a w konsekwencji nieprzyjęcie, że roszczenie powoda wygasło w tej części;

III. naruszenie przepisu art. 99 k.p.c. w zw. z art. 98 § 4 k.p.c. w zw. z § 2 pkt 6 w zw. z § 10 ust. 1 pkt 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności radców prawnych z dnia 22 października 2015 r. (Dz. U. z 2015 r., poz. 1804) poprzez zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym w niewłaściwej wysokości 2.700 zł, podczas gdy zasądzona powinna zostać kwota 5.400 zł;

IV. naruszenie przepisu art. 98 § 3 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c. poprzez przyznanie powodowi zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym, pomimo iż powód nie był zastępowany przez zawodowego pełnomocnika w toku postępowania drugoinstancyjnego.

Skarżący zażądał zmiany zaskarżonego wyroku we wskazanej w petitum apelacji części i oddalenie powództwa, co do kwoty 25.055,00 zł wraz z:

- ustawowymi odsetkami od dnia 4 września 2013 r. do dnia 31 grudnia 2015 r. i ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016 r. do dnia zapłaty liczonymi od kwoty 17.712,00 zł;

- ustawowymi odsetkami od dnia 27 lutego 2014 r. do dnia 31 grudnia 2015 r. i ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016 r. do dnia zapłaty liczonymi od kwoty 7.217,00 zł;

- ustawowymi odsetkami od dnia 13 sierpnia 2014 r. do dnia 31 grudnia 2015 r. i ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016 r. do dnia zapłaty liczonymi od kwoty 126,00 zł.

Wniósł też o zasądzenie zwrotu kosztów procesu za obie instancje, w tym zwrotu kosztów zastępstwa prawnego według norm przepisanych wraz z kosztem opłaty skarbowej od pełnomocnictwa w wysokości 17,00 zł.

Powód wniósł o oddalenie apelacji.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja pozwanego okazała się zasadna w części.

Na wstępie wskazać należy, że pomiędzy stronami nie ma sporu co do stanu faktycznego sprawy. Również apelacja pozwanego nie zawiera w tym zakresie zarzutów. Zatem Sąd Apelacyjny aprobeuje i przyjmuje za własne ustalenia poczynione w toku postępowania pierwszoinstancyjnego.

W odniesieniu do pierwszego z zarzutów apelacji wyjaśnić należy, że wprawdzie Sąd Apelacyjny wyrokiem z dnia 29 grudnia 2016 roku wydanym w sprawie I A Ca 744/16 przekazał Sądowi Okręgowemu sprawę do rozpoznania w zakresie kwoty 47.925,40 zł, jednakże w uzasadnieniu orzeczenia przesądził jedynie o braku przedawnienia roszczenia w tej części. Wyjaśnił, że fakt ten powoduje konieczność merytorycznego rozpatrzenia sprawy. Mimo to Sąd Okręgowy w swoim rozstrzygnięciu nie uwzględnił dotychczas zapłaconej przez pozwanego kwoty 7.343 zł na rzecz powoda i zasądził na rzecz powoda kwotę 47.925,40 zł. Tymczasem omawiany zarzut apelacji jest w pełni zasadny.

Stosownie do art. 498 § 1 k.c. gdy dwie osoby są jednocześnie względem siebie dłużnikami i wierzycielami, każda z nich może potrącić swoją wierzytelność z wierzytelności drugiej strony, jeżeli przedmiotem obu wierzytelności są

pieniądze lub rzeczy tej samej jakości oznaczone tylko co do gatunku, a obie wierzytelności są wymagalne i mogą być dochodzone przed sądem lub przed innym organem państwowym.

Zgodnie z § 2 przepisu wskutek potrącenia obie wierzytelności umarzają się nawzajem do wysokości wierzytelności niższej. Natomiast art. 499 k.c. stanowi, że potrącenia dokonywa się przez oświadczenie złożone drugiej stronie. Oświadczenie ma moc wsteczną od chwili, kiedy potrącenie stało się możliwe.

W dniu 18 lutego 2014 r. Sąd Rejonowy w Środzie W.. stwierdził na posiedzeniu wyznaczonym wskutek złożenia przez powoda wniosku o zawezwanie do próby ugodowej, że strony nie doszły do porozumienia, po czym wydał oraz ogłosił postanowienie w sprawie kosztów postępowania, obciążając nimi nieobecnego powoda i zasądził na rzecz każdego z uczestników (w tym pozwanego) kwotę po 7.217,00 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego.

Na wniosek pełnomocnika uczestników Sąd Rejonowy w Środzie W.. postanowieniem z dnia 17 marca 2014 r., nadał prawomocnemu postanowieniu z dnia 18 lutego 2014 r. klauzulę wykonalności i przyznał pozwanemu kwotę 126,00 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania klauzulowego.

Powód w dniu 5 sierpnia 2014 r. złożył oświadczenie o potrąceniu swojej wierzytelności z tytułu premii, o której mowa w § 4 ust. 3 umowy z dnia 28 lipca 2010 r. z wierzytelnością pozwanego z tytułu zasądzonych kosztów postępowania wywołanego próbą ugodową oraz kosztów postępowania klauzulowego. – k. 120 Zatem mając na uwadze skutecznie złożone przez powoda oświadczenie o potrąceniu uznać należy, iż wierzytelność pozwanego umorzyła się z wierzytelnością powoda do wysokości 7.343,00 zł, przed dniem wszczęcia niniejszego procesu. Przy czym potrącenie kwoty 7.217 zł stało się możliwe dopiero od dnia 26 lutego 2014 roku (uprawomocnienie postanowienia o braku porozumienia ugodowego z dnia 18 lutego 2014 roku), natomiast kwoty 126 zł od dnia 12 sierpnia 2014 roku (uprawomocnienie postanowienia o zwrocie kosztów postępowania klauzulowego).

Natomiast całkowicie chybionym okazał się drugi z zarzutów apelacji. Analiza § 4 pkt. 3 umowy z dnia 28 lipca 2010 roku prowadzi do wniosku, że pozwany zobowiązał się do uiszczenia wynagrodzenia ustalonego w kosztach zastępstwa procesowego obok premii w wysokości 15% przysporzenia uzyskanego dla pozwanego w wyniku realizacji umowy przez powoda. Termin „oraz” implikuje skutek koniunkcji. Skoro tak, dotychczas bezspornie uiszczona kwota 17.712 zł tytułem zastępstwa procesowego wyczerpuje jedynie koszty zastępstwa procesowego. Między stronami pozostaje do rozliczenia nieprzedawniona część premii w wysokości 15% przysporzenia pozwanego.

Stąd wniosek, że powód posiada względem pozwanego wierzytelność na łączną kwotę 40.582,40 zł (47.925,40 zł – skutecznie potrącone 7.343 zł) z wyłączeniem kwot odsetek ustawowych od kwoty 7.217 zł za okres od dnia 30 sierpnia 2011 roku do dnia 26 lutego 2014 roku oraz od kwoty 126 zł za okres od dnia 30 sierpnia 2011 roku do dnia 12 sierpnia 2014 roku.

Przechodząc do oceny zasadności punktu 3 zaskarżonego wyroku wyjaśnić należy, że dotychczas poniesione przez powoda koszty sądowe to opłata od pozwu w wysokości 4.000 zł, opłata od apelacji 4.000 zł oraz koszty zastępstwa procesowego przed Sądem I instancji w kwocie 3.600 zł wraz z opłatą skarbową od pełnomocnictwa w wysokości 17 zł. Natomiast pozwany poniósł, stosownie do § 2 pkt 6 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności radców prawnych z dnia 22 października 2015 r. (Dz. U. z 2015 r., poz. 1804), koszty zastępstwa pierwszoinstancyjnego w wysokości 3.600 zł wraz z opłatą skarbową od pełnomocnictwa w wysokości 17 zł oraz – jak słusznie zauważył pozwany w apelacji – 5.400 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego drugoinstancyjnego, a nie 2.700 zł. Wyższa stawka wynika ze zmiany § 2 pkt 6 w zw. z § 10 ust. 1 pkt 2 Rozporządzenia po wniesieniu powództwa dnia 16 września 2015 roku, ale jeszcze przed wniesieniem apelacji w dniu 29 marca 2016 roku. Zatem suma kosztów poniesionych przez strony w postępowaniu pierwszoinstancyjnym oraz drugoinstancyjnym wynosi 20.634 zł. Skoro powództwo zostało uwzględnione w połowie, strony winny ponieść koszty procesu również w połowie. Na każdą stronę przypadło po 10.317 zł. Tymczasem powód poniósł te koszty w kwocie wyższe, t.j. 11.617 zł. Zatem dla skompensowania tej różnicy pozwany winien zapłacić powodowi z tego tytułu 1.300 zł. Podkreślić trzeba, że w toku postępowania przed

Sądem II instancji zakończony wyrokiem Sądu Apelacyjnego z dnia 29.12.2016 r. powód nie był reprezentowany przez pełnomocnika procesowego. Taki pełnomocnik zgłosił się do udziału w sprawie 21.08.2017 r. – k. 247.

W tym stanie rzeczy Sąd Apelacyjny w punkcie I. lit. a sentencji wyroku, w oparciu o art. 386 § 1 k.p.c. zmienił wyrok w zaskarżonej części poprzez:

- obniżenie zasądzonej na rzecz powoda kwoty roszczenia do kwoty 40.582,40 zł uwzględniając odsetki ustawowe od dnia 31 sierpnia 2011 r. do dnia 31 grudnia 2015 r. i z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016 r. do dnia zapłaty,

- zasądzenie odsetek ustawowych od kwoty 7.217 zł za okres od dnia 30 sierpnia 2011 r. do dnia 26 lutego 2014 r.,

- zasądzenie odsetek ustawowych od kwoty 126 zł za okres od dnia 30 sierpnia 2011 roku do dnia 12 sierpnia 2014 roku,

a żądanie przewyższające zasądzone kwoty oddalił.

Z kolei w pkt I lit. b zasądzono od pozwanego na rzecz powoda kwotę 1.300 zł tytułem zwrotu kosztów procesu za obie instancje.

W pozostałym zakresie w punkcie II. apelację oddalono stosownie do art. 385 k.p.c.

O kosztach procesu w instancji odwoławczej orzeczono w punkcie III. wyroku na podstawie art. 100 k.p.c. w zw. z § 2 pkt. 5 w zw. z § 10 ust. 1 pkt 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności radców prawnych z dnia 22 października 2015 r. (tj. Dz. U. z 2018 r., poz. 265) przy uwzględnieniu, że apelacja pozwanego została uwzględniona w 30%. Skoro pozwany uiścił opłatę od apelacji w wysokości 1.253 zł oraz korzystał z reprezentacji profesjonalnego pełnomocnika – 2.700 zł, łączne koszty poniesione przez powoda wyniosły 3953 zł. Zatem powód winien zwrócić pozwanemu kwocie 1.186 zł.

Mimo iż powód był od dnia 21.08.2017 r. reprezentowany przez pełnomocnika procesowego nie było podstaw do uwzględnienia w rozliczeniu kosztów za II instancję wynagrodzenia tego pełnomocnika, gdyż nie uczestniczył on w żaden sposób w postępowaniu odwoławczym. Nie złożył bowiem odpowiedzi na apelację, ani innego pisma procesowego, a także nie wziął udziału w rozprawie w dniu 13.02.2019 r.

SSA Jan Futro SSA Jerzy Geisler SSA Ryszard Marchwicki